

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ
КАФЕДРА ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ТА ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Тетяна ВОЙЧЕНКО

Протокол № 7 від 31.01.2022 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Войченко Тетяна Олександрівна к.е.н., доцент, в. о. завідувача кафедри природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін
Контактний телефон	063 572 64 10 Отримання консультацій: понеділок, середа -14 ³⁰ -16 ⁰⁰ ауд. №1 або на платформі zoom https://us05web.zoom.us/j/6925968074?pwd=STU2a0IHbkw2dnV2emhiODRhay83QT09 Ідентифікатор конференції: 692 596 8074 Код доступу: EpZuk1
E-mail	larino@i.ua
Навчальна дисципліна	Основи економіки морського транспорту
Офіційна назва освітньої програми	Навігація і управління морськими суднами
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	27 Транспорт

Спеціальність	271 Морський та внутрішній водний транспорт
Спеціалізація	271.01 Навігація і управління морськими суднами
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова компонента)	Обов'язкова компонента
Мета вивчення дисципліни	<i>Головною метою дисципліни «Основи економіки морського транспорту» є теоретична і практична підготовка майбутніх фахівців морської галузі, яка передбачає формування знань і навичок з основних розділів прикладної економіки транспорту, зокрема питання, пов'язані з роллю морського транспорту в світовій економіці та транспортній системі, особливостями інтеграції підприємств морського транспорту, основними проблемами управління, бюджетування та реформування морського транспорту, структурою та особливостями основного, оборотного та людського капіталу підприємств морського транспорту, економіко-експлуатаційними показниками роботи підприємств морського транспорту, процесами ціноутворення, оподаткування, інвестування та інноваційними процесами в судноплаванні, портовій та сервісній діяльності.</i>
Загальні компетентності	ЗК13. Здатність до подальшого навчання. ЗК18. Здатність розуміти основи економічних теорій, закономірності ефективного функціонування морського транспорту у світовій економіці та транспортній системі, аналізувати явища та процеси, на яких ґрунтується комерційна експлуатація річкового та морського транспорту.
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ	
Тема 1. Морський транспорт в народному господарстві країни і світовому судноплаванні	
Економічна сутність транспорту. Роль і значення транспорту в загальному виробництві і народному господарстві країни. Основна характеристика транспорту як галузі матеріального виробництва. Загальна характеристика єдиної транспортної системи. Техніко-економічні і експлуатаційні особливості і сфери використання основних видів транспорту. Морський транспорт, його основні переваги і сфери використання. Координація ф взаємодія основних	

видів транспорту. Транспортно-логістичні системи руху і розподілу товарів, роль кожного виду транспорту в обслуговуванні внутрішнього і зовнішнього обігу. Сучасний фрахтовий ринок. Структура фрахтового ринку. Параметри діяльності судноплавних компаній в умовах фрахтового ринку. Визначення вантажної бази як основи діяльності торговельного судноплавства.

Тема 2. Перевезення морського транспорту

Виробничий процес і його організація. Принципи ефективної організації виробничого процесу. Загальна характеристика транспортної продукції та її оцінка. Характеристика продукції морського транспорту. Особливості продукції морського транспорту. Перевезення як об'єкт діяльності транспорту. Вантажопотоки та їх характеристика. Економічний зміст понять «Перевезення», «Вантажообіг», «Вантажопотік». Основні фактори, які визначають об'єм, структуру, напрям вантажних перевезень. Динаміка і структура морських перевезень. Рейс як основний об'єкт виробничої діяльності морського транспорту.

Тема 3. Матеріально-технічна база морського транспорту

Сутність, структура і взаємодія елементів матеріально-технічної бази морського транспорту. Техніко-економічна характеристика транспортного флоту. Шляхи розвитку флоту на основі науково-технічного прогресу. Шляхи і форми оновлення. Задачі підвищення продуктивності праці, покращання використання матеріалів, палива і енергії, підвищення якості і ефективності перевезень. Економічна ефективність збільшення вантажопідйомності, спеціалізації і типізації флоту. Основні напрямки модернізації суден. Впровадження основних технологічних процесів перевезень вантажів і вдосконалення форм організації роботи флоту. Берегова база морського транспорту і основні напрямки її розвитку. Морські торговельні порти. Судноремонтна промисловість морського транспорту. Вплив морського транспорту на навколишнє середовище і заходи з його охорони.

Тема 4. Планування роботи морського транспорту

Організація управління і планування на транспорті. Основи управління морським транспортом. Основні функції, задачі і принципи управління і планування. Методи управління і планування. Організація управління.

Види і зміст внутрішньогосподарського планування судноплавних компаній в умовах ринку. Основні класифікаційні ознаки планування за змістом, рівню управління, методам обґрунтування, часу дії, сфері використання, стадії розробки, типам мети. Бізнес-план судноплавної компанії, його зміст, структура і значення. Планування роботи морських транспортних суден. Рейсове планування.

Тема 5. Ресурси судноплавної компанії та ефективність їх використання (основний і оборотний капітал)

Сутність і склад основного капіталу судноплавної компанії. Економічна характеристика виробничих фондів та їх структура. Облік і оцінка основних

засобів. Методи оцінки основних виробничих засобів. Знос і амортизація основних засобів. Методи розрахунку амортизаційних відрахувань. Ефективність використання основних виробничих засобів, основні показники ефективності використання основних виробничих засобів. Формування, структура і використання оборотного капіталу. Нормування оборотних засобів. Показники рівня використання оборотного капіталу. Управління запасами матеріальних цінностей. Шляхи прискорення оборотності оборотних засобів.

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення транспортного флоту

Завдання і функції матеріально-технічного забезпечення в судноплавних компаніях. Визначення потреби в матеріальних ресурсах, методика їх розрахунку. Логістичні процеси на морському транспорті і основні завдання товароруку і задоволення попиту і доставки матеріально-технічного забезпечення. Придбання і збереження матеріальних ресурсів. Використання матеріальних ресурсів.

Тема 7. Інвестиційна діяльність на морському транспорті

Загальна характеристика інвестиційних рішень. Функції інвестиційної діяльності. Види інвестицій. Основні види інвестицій на морському транспорті. Джерела інвестицій в основні виробничі засоби. Базові принципи інвестування. Структура капітальних вкладень. Показники ефективності прийняття інвестиційних рішень. Критерії і показники ефективності капітальних вкладень. Техніко-економічне обґрунтування проекту транспортного будівництва. Планування інвестиційного процесу. Фінансування капітальних вкладень. Підвищення ефективності інвестиційного процесу. Методи розрахунку ефективності капітальних вкладень. Техніко-економічне обґрунтування розвитку флоту. Критерії прийняття проектних рішень в системі розвитку торговельного флоту.

Тема 8. Витрати судноплавної компанії (судна), їх сутність і структура.

Собівартість продукції морського транспорту

Витрати судноплавної компанії, їх сутність і структура. Роль і значення собівартості в господарській діяльності судноплавних компаній. Поняття собівартості транспортної продукції. Значення собівартості транспортної продукції. Класифікація і групування експлуатаційних витрат судноплавних компаній, флоту і судна, їх значення для правильної калькуляції собівартості. Собівартість морських перевезень і шляхи її зниження. Структура собівартості морських перевезень і фактори, що її визначають. Закордонний досвід визначення витрат виробництва. Собівартість продукції судноремонтних підприємств. Калькуляція собівартості продукції судноремонту. Аналіз собівартості судноремонту і шляхи її зниження.

Тема 9. Ціноутворення і доходи на морському транспорті

Сутність, функції і система цін в ринкових умовах. Особливості і завдання ціноутворення на морському транспорті. Ціни морських перевезень, тариф і фрахт, їх особливості і сфери використання. Структура тарифів і зборів на

транспортні послуги. Аналіз ринкової ситуації. Сутність і порядок формування доходів транспортних підприємств. Планування різних форм доходів. Порядок розрахунку доходних ставок.

Тема 10. Фінансові показники роботи морського транспорту

Система фінансових показників: якісних і кількісних, методика їх розрахунку. Взаємозв'язок валютних і фінансових показників Економічний зміст показників валютної ефективності. Основні фактори, які впливають на рівень доходів і витрат морського транспорту. Роль суднових екіпажів в підвищенні рівня валютної ефективності роботи флоту.

Тема 11. Облік і аналіз роботи транспортного судна

Сутність основних обліково-звітних документів з експлуатації судна. Рейсовий звіт капітана, його сутність, зміст, порядок складання. Облік матеріалів і інвентарю на судні. Організація обліку матеріалів інвентарю, види документів, порядок заповнення. Касові операції у вітчизняній і іноземній валюті на судні. Кошти судна. Ведення касової книги.

Програмні результати навчання	РНЗ1. Знання основ економічної теорії та техніко-економічної, комерційної експлуатації та умов використання морських суден з метою виконання професійних обов'язків щодо підвищення експлуатаційних та економічних показників роботи транспортного флоту.
Політика курсу	Академічна доброчесність. Порушення «Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у ДУІТ» є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Положення доступне за посиланням: https://bit.ly/3sIg2AT Зокрема, дотримання академічної доброчесності передбачає, що пошуково-дослідницькі роботи здобувач виконує самостійно, а також самостійно перевіряє їх он-лайн на безкоштовних сервісах на унікальність, антиплагіат (AdvegoPlagiatus, EtxtAntiplagiat, Content-watch, Copyscape, unichек, EtxtAntiplagiat, Plagiarisma, Edu-Birde, Like-Exactus, UNICHECK). В ДУІТ використовується програмне забезпечення Unichек з метою перевірки академічних текстів на відсутність/наявність плагіату. Договір ДУІТ з ТОВ «Антиплагіат» «Про Використання Сервісу Unichек»

	<p>https://bit.ly/3rFLBtC. https://duit.edu.ua/educational-activities/academic-virtue/</p> <p>Політика курсу «Основи економіки морського транспорту» передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнень на заняття або пропущених пар без поважних причин. Здобувачі вищої освіти, що слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат, інші письмові види робіт). У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує здобувачеві повторно виконати необхідний вид роботи.</p>
<p>Форми поточного та підсумкового контролю</p>	<p>Контроль успішності здобувачів поділяється на поточний і підсумковий.</p> <p>Поточний контроль успішності здобувачів - це систематична перевірка знань, яка проводиться на поточних заняттях відповідно до розкладу та робочої програми дисципліни.</p> <p>Методи поточного контролю: усний контроль (під час опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.); письмовий контроль (контрольна робота/тест у письмовій формі, твір, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді тощо); комбінований контроль; презентація СРС; практичний контроль (під час практичних робіт, під час усіх видів практики); спостереження як метод контролю; тестовий контроль; проблемні ситуації та ін.</p> <p>Рубіжний (модульний) контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи. Модульна контрольна робота складається із 10 тестових завдань. Контроль і оцінка (до 10 балів) виконання завдань МКР виконується в терміни згідно затвердженому графіку навчального процесу.</p> <p>До семестрового контролю допускається здобувач, якщо він виконав всі види робіт, які</p>

	передбачені у курсі вивчення навчальної дисципліни. Семестровий контроль здійснюється в письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзамен та залік (для здобувачів заочної форми навчання НУМС-2) оцінюється максимально у 30 балів. Поточний контроль – 70 балів Підсумковий контроль (екзамен) – 30 балів
--	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

При виконанні рубіжного (модульного) контролю оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули здобувачі після опанування певного модуля. Критеріями оцінки правильності виконання модульних контрольних завдань є:

10 балів – здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою;

7 балів – здобувач повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою;

5 балів – здобувач розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припустився помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу;

0 балів - здобувач дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою точку зору.

Виконання індивідуальних самостійних завдань передбачають можливість навчання з дисципліни на освітніх платформах, у форматі он-лайн курсів, що дозволяє вдосконалити навички, покращити рівень знань та підвищити мотивацію для саморозвитку. Здобувачу пропонується самостійно обрати тематику он-лайн курсу із переліку запропонованих, погодив тематику з викладачем. Зареєструватися на безкоштовній он-лайн платформі за посиланням <https://life.pravda.com.ua/society/2019/08/5/237759/>, пройти модуль курсу за власним вибором. Після успішного проходження курсу треба завантажити сертифікат про успішно проходження курсу. Після отримання сертифікату здобувач має можливість отримати додаткові 15 балів до свого рейтингу з навчальної дисципліни.

Підсумковий семестровий контроль з навчальної дисципліни «Основи економіки морського транспорту» проводиться у формі екзамену та заліку (для здобувачів заочної форми навчання НУМС-2), який оцінюється максимально у 30 балів. Екзаменаційний білет містить 2 теоретичних питання та розв'язок виробничої ситуації. До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які

відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття. Здобувачу, який з поважної причини мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість протягом двох тижнів у дні консультацій викладача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовано, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконано в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконано, якість виконання більшості з них оцінено кількістю балів, близькою до максимальної, робота з двома–трьома незначними помилками.
75-81		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, всі навчальні завдання, які передбачено програмою навчання, виконано, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконано з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
67-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовано, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань, містять помилки, робота з трьома значними помилками.

60-66		Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовано, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість виконання деяких з них оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
35-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» теоретичний зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовано, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено кількістю балів, близькою до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
1-34		F	«Безумовно незадовільно» теоретичний зміст курсу не засвоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовано, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Горбань А.В., Шевчук В.О. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи економічних знань для інженерів флоту». К.: ДУІТ, 2020. 85 с.
2. Коба В.Г., Бабина О.Є., Боняр С.М. Економіка підприємств водного транспорту: навч. посіб. Київ: ТОВ «СІК ГРУП Україна», 2017. 474 с.
3. Ковбатук М.В., Шевчук В.О. Основи економічних знань для інженерів флоту: навчальний посібник. К.: КВІЦ, 2019. 328 с.
4. Матвієнко М.В. Основи економіки морського транспорту: навч. посіб. Одеса: ОНМУ, 2010. 400 с. URL: <https://onmu.odessa.ua/ua/books-onmu/2333-books-oemt.html> (дата звернення: 30.08.2021).
5. Морська доктрина України на період до 2035 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2021).
6. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2174-2010-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.08.2021).
7. Ніколюк О.В. Митна логістика в Україні: поняття, проблеми та перспективи розвитку. Сучасний стан галузей національної економіки

України: проблеми та шляхи їх вирішення: монографія . Харків: ТОВ "Пром-Арт", 2018. 431 с.

8. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.08.2021).
9. Стратегічний план розвитку морського та річкового транспорту на період до 2030 року. URL: <https://mtu.gov.ua/content/zadachi-ministerstva-v-ramkah-galuzi-morskogo-transportu.html> (дата звернення: 30.08.2021).

Допоміжна

1. Аналітична записка: Щодо стратегічних пріоритетів реалізації потенціалу України як морської держави. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/832/> (дата звернення: 28.01.2021).
2. Бараненко Г.О., Капліна А.А. Сучасні та майбутні проблеми морської галузі. *Сучасні підходи до високоефективного використання засобів транспорту*: зб. тез XI Міжн. наук.-практ. конф. Запоріжжя, 2020. С. 507-511.
3. Береза В.В. Прогнозування фрахтових ставок методом кореляційно-регресійного аналізу. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2017. № 34. С. 215-222.
4. Гришина Л. О., Карась П. М., Філіпішина Л. М. Тенденції, проблеми та перспективи розвитку морегосподарського комплексу України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Випуск 24, частина 1. С. 131-135.
5. Гуренко А.В., Щеникова Е.В., Євсік М.С. Дослідження сучасного потенціалу морегосподарського комплексу України. *Вісник Приазовського технічного університету*. 2017. Вип. 33. С. 213-217.
6. Гришина Л.О., Карась П.М. Тенденції, проблеми та перспективи розвитку морегосподарського розвитку України в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. №24. С.131-135.
7. Зайдман Г.Б., Якубовський С.О. Економіка морського транспорту та морська торгівля в сучасних дослідженнях учених пострадянських країн. *Світове господарство і міжнародні економічні відносини*. 2021. №21. С.11-19.
8. Логутова Т.Г., Полторацький М.М. Морські порти як ключові логістичні центри у розвитку світової торгівлі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. № 20(2). С. 96-101.
9. Ніколаєва Л.Л., Береза В.В. Світовий фрахтовий ринок як система взаємовідносин у морських перевезеннях. *Менеджер*. 2018. № 4(81). С. 13-22.
10. Познанська І.В. Методологічні основи участі судноплавних компаній України у морській торгівлі Європейського союзу. *Проблеми економіки транспорту*. 2018. № 15. С. 59-66.
11. Сафонов Ю.М. Сучасний стан та перспективи розвитку морського транспорту України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 37. С. 40-47.
12. Сотниченко Л.Л. Встановлення напрямків розвитку фрахтового ринку балкерного флоту. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. 2017. № 33. С. 203-209.

Інтернет-ресурси

1. Кодекс торговельного мореплавства України від 21.12.2016 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр> (дата звернення: 28.08.2021).

2. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (1978 року з поправками). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU78K01U.html (дата звернення: 28.08.2021).

3. Нормативно-правова база діяльності морського і річкового транспорту. URL: http://proukraine.net.ua/?page_id=471 (дата звернення: 28.08.2021).

4. Офіційний сайт Адміністрації морських портів України. Показники роботи. URL: <http://www.uspa.gov.ua/pokazniki-roboti> (дата звернення: 28.08.2021).

5. Перевезення вантажів морським транспортом за видами вантажів. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/tr/pv_mor/pv_mor_u/pv_mor418_u.htm (дата звернення: 28.08.2021).

6. Порядок справляння та розміри ставок портових зборів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0930-13> (дата звернення: 28.08.2021).

7. Сайт Міжнародної морської організації. URL: <http://www.imo.org/en/About/Pages/Default.aspx>

8. Система дистанційного навчання MOODLE ДІВТ ДУІТ. URL: <https://divt.pp.ua/login/index.php>

9. Справочник сюрвейера. URL: <http://www.transrussia.net/CargoClassifier> (дата звернення: 28.08.2021).

10. Торговельне мореплавство. URL: <https://ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/deyaki-pytannya-ponyattya-torgovelnogo-moreplavstva/> (дата звернення: 28.08.2021).

11. Українське Дунайське пароплавство. URL: <http://oaoudp.com.ua/> (дата звернення: 28.08.2021).

12. Управління морськими вантажними перевезеннями. URL: http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25089/1/Zaec_magistr.pdf (дата звернення: 28.08.2021).

13. Manila amendments to the International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978, and to the Seafarers' Training, Certification and Watchkeeping Code (STCW Convention and Code). STCW/CONF. London: IMO. 2010. URL: <https://www.imo.org/en/OurWork/HumanElement/Pages/STCW-Convention.aspx> (дата звернення: 28.08.2021).

9. URL: <http://morvakukrainv.livejournal.com/127430.html> (дата звернення: 28.08.2021).

10. URL: <http://moryakukrainv.livejournal.com/129723.html> (дата звернення: 28.08.2021).